

مهم، کم اهمیت، بی اهمیت

جید حسینی
داستان نویس

هر داستان باید بارها نوشته و ویرایش شود تا به نسخه‌ای پذیرفتنی برسیم. پس همیشه یک نسخه نخستین وجود دارد که اگرچه تردیدی در ضعیف بودن آن نیست (حتی اگر ما داستانیفسکی و هوگو و همینگوی باشیم!)، به‌هرحال گام اول می‌نویسنده در نوشتن اثر مدنظر به‌شمار می‌آید و از آن ناگزیریم. هنگام شکل‌دادن نخستین نسخه داستانمان -که می‌تواند در ذهن یا روی کاغذ باشد- باسه‌بخش روبه‌رویم. یک‌بخش این داستان اولیه روی کاغذ یا در ذهن، قسمت‌های «مهم» آن است. ما بخش مهم داستان را با توصیف و گفت‌وگو و لحظه‌پردازی خلق می‌کنیم. فرض کنید داستان ما درباره مردی به‌نام میلاد سمیعی است که به‌عنوان بازرس به یک اداره فرستاده می‌شود تا درباره اتهام فساد مالی مدیران آن تحقیق کند. میلاد سمیعی به معاون اداره، سوسن نظرزاده، دل می‌پندد. روی‌گونه سوسن نظرزاده جای جوش خوردگی زخمی از کودکی باقی مانده است. بعدا سمیعی از همین نشانه ظاهری متوجه می‌شود زنی که رابط میان رئیس اداره و قاچاقچیان ارز است، خانم نظرزاده است. حالا او باید میان انجام وظیفه و دل‌بستگی اش انتخاب کند. ما تصاویر مهمی را که در طی داستانمان به کارمان خواهد آمد، «توصیف» می‌کنیم، مانند جای زخمی که روی گونه زن است. اگر قسمت توصیف‌شده را بتوان از نقاشی تشبیه کرد، قسمت‌های مهمی در داستان هست که مانند آن ایستا نیست، بلکه شبیه نقاشی متحرک یا پویانمایی وصف می‌شود. این پویانمایی‌ها را با «لحظه‌پردازی» شکل می‌دهیم. مثلا لرزش چانه رئیس اداره از ترس و نگرانی در لحظه رویارویی با بازرس. همچنین صحبت‌هایی در داستان میان شخصیت‌ها برقرار می‌شود که از لحاظ پیشبرد ماجرا و شخصیت‌پردازی و ... اهمیت دارد. در این قسمت‌ها از «گفت‌وگو» بهره می‌بریم. اما گاهی ما چیزهایی می‌نویسیم که از توصیف و گفت‌وگو و لحظه‌پردازی کمتر اهمیت دارد، اما به‌هرحال باید نوشته شوند. این واژه‌ها و عبارت‌ها و جملات همان «روایت» است، یعنی مجموعه رویدادهای مرتبطی که نویسنده نقل می‌کند، ولی با وجود مهم‌بودنش، در مقایسه با آن سه مفهوم توصیف و گفت‌وگو و لحظه‌پردازی «کم اهمیت» است؛ برای نمونه، چنین نوشته‌ای در داستان یادشده: «میلاد سمیعی باورش نمی‌شد زنی مثل سوسن بتواند این قدر راحت خراف کند!» سومین بخش در نسخه اولیه داستان ما قسمت‌های «بی‌اهمیت» آن است، یعنی قسمت‌هایی که نه به کار شناخت شخصیت‌ها می‌آید، نه داستان را پیش می‌برد و بر دانسته‌های لازم خواننده می‌افزاید و نه هیچ کاربرد داستانی دیگری دارد. مثلا من نویسنده داستان در جایی از آن صحنه‌ای را شرح می‌دهم که سمیعی هنگام تعقیب سوسن در خیابان به یک فروشگاه عطر برمی‌خورد. او یادش می‌آید که شیشه عطرش تمام شده است و باید بعد از انجام تعقیب شخص مدنظر، برای خودش عطر بخرد. اگر این بخش، کمکی به داستان ما نمی‌کند، باید آن را حذف کنیم. بنابراین، ما بخش مهم نسخه نخستین داستانمان را با توصیف یا گفت‌وگو یا لحظه‌پردازی یا ترکیبی از این‌ها می‌سازیم. بخش کم‌اهمیت آن را روایت می‌کنیم. بخش کم‌اهمیتش را هم کنار می‌گذاریم یا به بیانی دیگر، حذف می‌کنیم.

معرفی کتاب

یک تلنگر محکم به پدر و مادر

معرفی کتاب «چگونه صحبت کنیم تا کودکان گوش کنندو چگونه گوش کنیم تا کودکان صحبت کنند»

این کتاب در درجه اول یک تلنگر جدّی و عمیق به والدین است. با خواندن کتاب والدین در می‌یابند که چقدر از میزان مخرب بودن برخی رفتار و گفتارشان با فرزندان غافل بودند و چه میزان از استمرار رفتار و گفتاری که تأثیرات مثبت و سازنده بر کودک دارند نیز غفلت دارند. سبک نگارش کتاب بسیار کاربردی است و به هیچ‌وجه حالت انتزاعی ندارد. مخاطب دقیقاً می‌داند اگر مثلاً به دنبال این است که فرزندش از پرخاشگری دست بردارد باید چه کارهایی انجام بدهد و چه کارهایی انجام ندهد یا اگر کودک تمایل چندانی به ارتباط‌گیری عاطفی عمیق با والدینش ندارد، علت را باید در چه اموری جست‌وجو کرد؛ یا اگر می‌خواهیم بدون تنبیه یا تحکم و داد و فریاد فرزندمان را به کاری که دوست ندارد وادار کنیم از چه راهکارهایی می‌توانیم استفاده کنیم؛ یا چگونه بدون پرخاش و عصبانیت و ابراز خشم به کودک تفهیم کنیم که از کاری که کرده است ناراحت هستیم.

روش های جایگزین تنبیه، بهترین و کارآمدترین روش های تحسین و تشویق، راهکارهای جلب همکاری و مشارکت در کودک و بهره‌گیری از بازی در تربیت، برخی دیگر از مطالب ارزشمند کتاب است که حجم انبوهی از مثال های متنوّع و به شدّت کاربردی بیان شده است. این کتاب را ادل قابر و الین مازلیش نوشته‌اند و مریم داداش زاده و لیلی کامیاب ترجمه کردند و انتشارات رشد هم آن را منتشر کرده است.

زین قنبدار

علیرضا حیدری |مدرس ویراستاری

نشانه‌تک‌ستاره

از جمله نشانه‌های نگارشی، به‌ویژه در متن‌ها و مقاله‌های علمی، «ستاره» است. گاهی نویسنده اسم یا کلمه‌ای را در متن می‌آورد که به توضیح نیاز دارد؛ امانمی‌خواهد آن را داخل متن قرار دهد. از این رو، با گذاشتن نشانه «تک‌ستاره» در کنار واژه مدنظر، خواننده را به پاورقی‌رهنمون می‌شود تا خواننده با مراجعه به حاشیه پایین صفحه یعنی همان پاورقی، توضیح آن را بخواند. اما اگر تعداد دفعات رایج به زین‌نویس بیش از یک بار باشد، بهتر است از اعداد بالانویس استفاده شود.

#زین-قنبداری

در مراسم گرامی داشت هفته کتاب، کتابدار و کتاب‌خوانی بیان شد

۲۷شهر خراسان رضوی کتابخانه ندارد

داریم. باید برای مدارس زنگ کتاب‌خوانی بگذاریم. می‌شود سید و برنامه‌ای متنوع و جامع برای نوجوان‌های مان داشته باشیم که مشارکت فراگیر و گسترده‌ای در این زمینه داشته باشد. هر کلاس و مدرسه می‌تواند نماینده کتاب و کتاب‌خوانی داشته باشد.

● **رسیدن به نتیجه درست با خواندن نظرات مختلف ممکن است**

پدر علم اطلاعات و کتابداری ایران، استاد پیشکسوت دانشگاه فردوسی مشهد و نخستین استاد رشته کتابداری این دانشگاه، دکتر محمد حسین ذیابنی، از دیگر سخنرانان این مراسم بود. او ضمن معرفی کوتاهی از خود و فعالیتش، یک خاطره و یک توصیه داشت: وقتی پس از پایان تحصیلات مقطع دکترا از آمریکا بازگشتم، یکی از اقوام نزدیک به من گفت این رشته و کار تو به درد نمی‌خورد. من بیش از چهارده است که دارم در این حوزه فعالیت می‌کنم و به این نتیجه‌رسیده‌ام که کارمایی‌ثمر نبوده است و آن خوشایند ما اشتباه می‌کرده است. ما ابزار پیشرفت‌های علمی را که کتاب باشد در بین مردم توزیع می‌کنیم. یک توصیه هم دارم: کتاب بخوانید و اگر کتاب به شما می‌گوید آنچه من می‌گویم همانی است که درست است، باور نکنید.

کتاب‌ها و نظرهای متفاوت را بخوانید و خودتان به یک قضاوت برسید. خواندن وقتی مهم است که به ما اجازه می‌دهد ذهنمان را از اندیشه‌های مخالف پرورانیم و بعد به نتیجه درستی برسیم که خودمان بر اساس دانشمان یا به اتفاق دانشمندان یا بزرگانی که این منابع را برای ما گذاشته‌اند، کسب کرده‌ایم. این استاد پیشکسوت ۵۰۰ جلد کتاب از تألیفات خودش را در این مراسم به کتابخانه‌های عمومی استان اهدا کرد.

همان مولانای مشهور، مطلبی از «مناقب العارفین» شمس الدین احمد افلاکی آمده که قسمتی از آن به این شرح است: «... روزی در میدان دمشق شیر می‌کرد. در میان خلائق به شخصی بوالعجب مقابل افتاد، نمدی سیاه پوشیده و کلاهی بر سر نهاده، گشت می‌کرد. چون به نزدیک مولانا رسید دست مبارکش را بوسید، گفت: «صراف عالم، میرا دریاب!» و آن حضرت مولانا شمس الدّین تبریزی بود. و تاحضرت مولانا بدو پرداختن گرفت در میان غلبه ناپدیدی شد.»

کتاب «سببی و دوآینه» را، نشر مرکز در ۷۸۳ صفحه به چاپ رسانده است.

رسم الخط معیار استفاده می‌کند، همچنان پیرشان و نایک‌دست است. این نایک‌دستی هم در زیرنویس‌های یک شبکه‌دیده می‌شودوهم در مقایسه‌با شبکه‌های دیگر. گویی شیوه‌نامه یکسان و مشخصی برای زیرنویس‌ها تعریف نشده است و به سبک و سلیقه‌تپیه‌کنندگان هر برنامه و هر شبکه تغییر می‌کند. آنجاست که نقش حضور واحد ویرایش می‌کند یا همان کم‌رنگ می‌بینیم و گویا سرعت بر دقت و سلیقه‌بر شیوه‌نامه معتبر چریده است. شاید هم بنابر آنچه این مدیر واحد ویرایش گفته‌بود، حوزهٔ‌مکتوب چندان دغدغه‌نبوده است ونوعی‌رهایی و آزادی عمل در این بخش تفویض شده است! باز هم راه‌چاره را در پیروی از کتاب «دستور خط فارسی» مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی می‌دانم که به یک‌دستی در رسم الخط می‌انجامد. موضوع دیگر گفتاری نویسی است که البته بیشتر متوجه پیام‌های مردمی است و در فرصتی دیگر به آن می‌پردازیم.

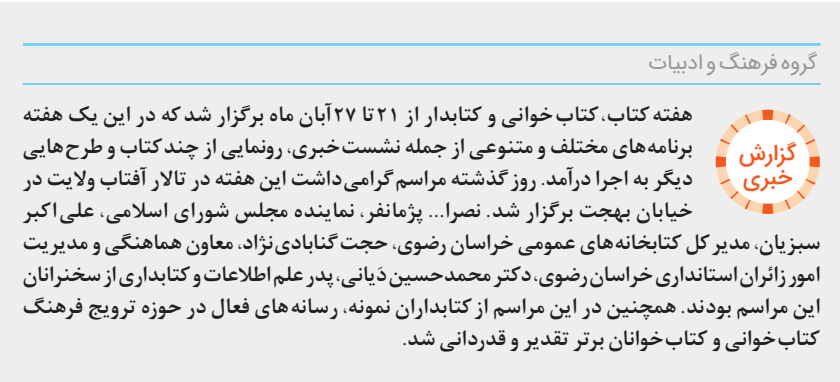
کتاب و کتاب‌خوانی است. اما این رسالت از هیچ‌دستگاه و نهادهی سلب نمی‌شود. هیچ نهادی نمی‌تواند بگوید من در عرصه کتاب و کتاب‌خوانی مسئولیت، نقش و سهم ندارم. این مقام مسئول همچنین به نقش کتاب در پیشگیری از آسیب‌ها اشاره کرد و گفت: ما اگر امروز در جامعه‌مان تلخی‌ها و آسیب‌هایی داریم باید ببینیم نسبت آن‌ها با کتاب و کتاب‌خوانی چیست؟ من بی‌اطلاع هستم. از مدیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی استان تقاضا دارم یکی از اولویت‌های این نهاد در استان؛ انجام پژوهش‌های علمی برای بررسی آثار کتاب ونسبت آن با آسیب‌های اجتماعی باشد. باید ببینیم کودکانی که پایشان به زندان باز شده است چقدر اهل کتاب و کتاب‌خوانی بوده‌اند. خانواده‌های آسیب‌دیده چقدر اهل کتاب و کتاب‌خوانی بوده‌اند و چقدر متأثر از فضای مجازی. این‌ها باید در دستور کار باشد تا براساس نتیجه آن برایش برنامه و طرح و گفتمان سازی کنیم. معاون هماهنگی و مدیریت امور زائران استانداری خراسان رضوی، در ابتدای صحبت‌های خود با اشاره به وضعیت وخیم‌غرب‌گفت: آمریکاروبه‌روپوشایی است. البته موضوع صحبت من نیست که این موضوع را تبیین کنم، اما همان‌طور که از زبان امام خمینی فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی را شنیدیم، الان داریم دوره‌ای را تجربه می‌کنیم که آهنگ فروپاشی ظلم و استکبار جهانی به‌صدا درآمده‌است. این شیطنت‌هایی که در منطقه و در کشور ما هم به صدا درآورده‌اند نشانه‌های همان آرزوی ماست. او در ادامه با تأکید بر اهمیت ونقش فرهنگ در جامعه‌خاطر نشان کرد: جهاد اصلی در میدان فرهنگ است و شما [کتابدارها و مسئولان حوزه کتاب] مجاهدان عرصه‌فرهنگی هستید. امروز دشمن با هیمنه‌ای که دارد می‌خواهد بشریت و به ویژه جوانان ما را با مشغولیت‌های گسترده و فراگیر فضای مجازی و رسانه‌ای به انسان‌های متوهم، نخیلی و باهیجان‌های کاذب تبدیل کند، اما شما با همین توانایی‌ها و گاهی با یک کتابخانه کوچک و امکانات محدود ایستاده‌ایدو سعی دارید با مبارزه‌بزرگ نرم در مقابل جریان‌ی که می‌خواهد مردم ما را متوهم تربیت کند، نسل ما را از ژرمنند تربیت کنید. خط کاری شما تربیت انسان‌های فکر، فهیم و اهل مطالعه و فکر است. گنابادی‌نژاد در بخش دیگری از صحبت‌هایش به توسعه فضای مجازی، نقش غیر قابل کتمان کتاب و آسیب‌هایی که ممکن است دوری از کتاب و کتاب‌خوانی به‌وجود بیاورد اشاره کرد و افزود: با همه توسعه‌ای که فضای مجازی و دنیای دیجیتال ایجاد کرده است، همچنان کتاب اصیل و دارای اولویت است. اینکه کسی تصور کند با پدیده آمدن وسایل ارتباط جمعی‌نوظهور، کتاب‌منزوی خواهد شد، خطاست. جای کتاب را هیچ چیز نمی‌گیرد. کتابخانه را یک قراگاه اصلی فرغته‌با ندانید. نهاد کتابخانه‌های عمومی، نهاد اصلی مسئول در حوزه

تشریفاتی بیرون بیاید. باید بتوانیم اگر در شهر یا روستایی کتاب و کتاب‌خوانی ضعیف بود، مطالبه‌گری جدی داشته باشیم. حتماً نقض‌هایی در زیرساخت‌ها هست، اما کتاب و کتاب‌خوانی تماشش وابسته به زیرساخت‌ها نیست، اگرچه زیرساخت می‌تواند تأثیرهای خیلی جدی داشته باشد. درخواست دوم، ایجاد زنگ کتاب و کتاب‌خوانی در مدارس است. ما در استان خراسان نیازمند سندی هستیم برای کتاب و کتاب‌خوانی که سهم هر دستگاه در این حوزه مشخص باشد. کتاب و کتاب‌خوانی باید از مدل جشنواره‌ای

و تشریفاتی بیرون بیاید. باید بتوانیم اگر در شهر یا روستایی کتاب و کتاب‌خوانی ضعیف بود، مطالبه‌گری جدی داشته باشیم. حتماً نقض‌هایی در زیرساخت‌ها هست، اما کتاب و کتاب‌خوانی تماشش وابسته به زیرساخت‌ها نیست، اگرچه زیرساخت می‌تواند تأثیرهای خیلی جدی داشته باشد. درخواست دوم، ایجاد زنگ کتاب و کتاب‌خوانی در مدارس است. ما در استان خراسان نیازمند سندی هستیم برای کتاب و کتاب‌خوانی که سهم هر دستگاه در این حوزه مشخص باشد. کتاب و کتاب‌خوانی باید از مدل جشنواره‌ای

تشریفاتی بیرون بیاید. باید بتوانیم اگر در شهر یا روستایی کتاب و کتاب‌خوانی ضعیف بود، مطالبه‌گری جدی داشته باشیم. حتماً نقض‌هایی در زیرساخت‌ها هست، اما کتاب و کتاب‌خوانی تماشش وابسته به زیرساخت‌ها نیست، اگرچه زیرساخت می‌تواند تأثیرهای خیلی جدی داشته باشد. درخواست دوم، ایجاد زنگ کتاب و کتاب‌خوانی در مدارس است. ما در استان خراسان نیازمند سندی هستیم برای کتاب و کتاب‌خوانی که سهم هر دستگاه در این حوزه مشخص باشد. کتاب و کتاب‌خوانی باید از مدل جشنواره‌ای

در مجموع این زیرنویس‌ها به دو صورت ارائه می‌شود: برخی زیرنویس‌ها زبان و خط معیار و رسمی را دنبال می‌کند و دسته دیگر زیرنویس‌هایی است که به سمت گفتاری نویسی گرایش دارد. دسته نخست به‌رغم اینکه از زبان و

● **با افراد حاضر در ناآرامی‌ها باید مهربانانه برخورد کرد**

حجت الاسلام والمسلمین نصرا... پژمانفر، رئیس کمیسیون اصل ۹۰ نماینده مجلس شورای اسلامی، با اشاره به وقایع اخیر کشور گفت: بیشتر افراد حاضر در ناآرامی‌های اخیر، زخمی فضای تهاجم فرهنگی هستند که باید مهربانانه به آن‌ها کمک کرد تا خود را از این فضا بیرون بکشند، البته این اتفاق‌ها مسئله جدیدی نیست، بلکه فضا و واقعیت‌هایی بوده که در جامعه وجود داشته‌است و بخشی از شرایط و آسیب‌های ایجاد شده به دلیل کم‌توجهی و غفلت برخی دستگاه‌های فرهنگی است که با برنامه‌ریزی دشمن با این فضای تلخ مواجه شده‌ایم. او خاطرنشان کرد که پاک کردن صورت مسئله راهکار مناسبی نیست و باید عامل اصلی بروز این شرایط، شناسایی و برای حل مسئله، برنامه‌ریزی کرد، همچنین باید برای جبران کوتاهی‌ها شتاب بیشتری در عرصه فرهنگی داشت.

این نماینده مجلس شورای اسلامی در بخش دیگری از صحبت‌هایش وضعیت کتاب‌خوانی را بحرانی دانست و یادآور شد: اگر خواندن کتاب‌های دعا، قرآن و فضای مجازی به عنوان فضای مطالعه محاسبه نشود، سرانه کتاب‌خوانی به شدت نگران‌کننده است و امروز با وضعیت بحرانی در حوزه کتاب‌خوانی مواجه

هستیم. این وضعیت برای کشوری ایجاد شده که بهره‌برداری از کتاب و کتاب‌خوانی جزو فرهنگ آن بوده‌است و باید موانع موجود در مسیر توسعه کتاب‌خوانی برطرف و فرهنگ کتاب و کتاب‌خوانی تقویت شود. وی در ادامه گفت: کتابداران نیز نقش مهمی در ترغیب افراد و به‌ویژه دانش‌آموزان به فضای کتاب و کتاب‌خوانی دارند و کتابداران نمونه در دوران شیوع ویروس کرونا، خلأ به‌وجود آمده در روابط افراد را با کتاب پر کردند که این اقدام درخور قدردانی است. هم‌اینک ۲۲۵ کتابخانه عمومی و هفت کتابخانه‌سیار در خراسان رضوی فعال است، اما ۲۷ شهر استان همچنان فاقد کتابخانه است.

● **در هفته کتاب فعالیت یک‌سال گذشته را ارزیابی کرده‌ایم**

حجت الاسلام والمسلمین علی اکبر سبزیان، مدیر کل کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی، کتابداران را افسران جبهه دانایی معرفی کرد که حتی در دوران کرونا علی‌رغم محدودیت‌ها توانستند حال دل مردم

حسینی‌ادر «نفحات الانس» جامی درباره یکی از عارفان سده هفتم به نام نجیب‌الدین علی‌زُغش شیرازی آمده‌است: «روزی وی را گفتند: "سر توحید را به مثالی روشن کن." گفت: "دوآینه و سببی."» این پاسخ زیبا با اندکی جابه‌جایی واژگان تبدیل شده‌است به نام خاص کتاب «سببی و دوآینه» در مقامات و مناقب عارفان فره‌مند، شادروان قاسم هاشمی‌نژاد، داستان نویس و شاعر و عارفان‌پژوه معاصر، در نام‌گذاری این کتاب به مقوله‌ای فیزیکی و البته تفسیر عرفانی آن نظر داشته‌است. اگر یک سبب را میان دو آینه روبه‌روی هم بگذاریم، تصویر آن تا بی‌نهایت بازتاب پیدا می‌کند حال آنکه این همه تصویر سبب، انعکاس تنهایی سبب‌است. در نام‌گذاری این کتاب منصوب به حاضر و ناظر بودن آفریننده در آثار خلّاقیتش را مدنظر دارو به بیانی دیگر، از حقیقتی یگانه می‌گوید که ما به‌خطا اموری متکثر می‌بینیم.

چند سال پیش رئیس شورای عالی ویرایش صداوسیما گفته بود: «کار ویرایش ما با ویراستاری در رسانه‌های مکتوب به‌ویژه کتاب تفاوت دارد، زیرا برنامه‌ها از طریق آنتن پخش می‌شوند. از ویراستار رسانه‌های مکتوب در امور ویرایش بسیاری از مسائل از جمله بحث ویرایش فنی مانند نشانه‌های جسم‌آوندی، نقطه‌گذاری، رسم الخط و... استفاده می‌شود، اما این مسائل در رسانه اهمیت چندانی ندارد.» این سخن البته که سخن درستی است، اما همگان شاهدند که این رسانه در این سال‌ها تا حدودی به سمت شیوه‌های مکتوب هم پیش رفته است. گذشته از جمله ما متن‌هایی که به صورت تصویری در برنامه‌های مختلف به‌بیننده‌نشان داده می‌شود، تمرکز سیما به زیرنویس‌های یکی از جدی‌ترین دغدغه‌های این رسانه شده است. گویا اولین زیرنویس‌ها از اوایل دهه هفتاد شروع شد که بیشتر بحث اطلاع‌رسانی بوده‌است، نه بحث محتوایی. زیرنویس‌ها به لیل اینکه کوتاه و متنوع است،